

Hekimlerin Beyaz Önlük Giymesi Hakkında Halkın Düşünce ve Tutumları

H. Meltem Sönmez*, Bilgehan Yollu*, Levent Sevinçok**

*Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Aydın

**Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Aydın

Giriş: Giysi insanların birbirini etkilemesinde önemli bir işleve sahiptir. Hekimlerin beyaz önlük giymelerinin hastalarını nasıl etkilediği ülkemizde pek araştırılmamış bir konudur. Bu çalışmamızda, Aydın İli'ndeki hasta ve yakınlarının hekimlerin beyaz önlük giymesi konusundaki tutum ve davranışlarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Yöntem: Aydın İli'nde merkez ve çevre yerleşim birimlerindeki hastanelerle eczanelere gelen 443 kişiye tabakalanmış rastlantısal yöntemle ulaşıldı. Kendilerinden çalışmamıza ilgili tarafımızdan hazırlanmış bir sormaca belgesini doldurup imzalamaları istendi. İsim yazma zorunlu tutulmadı.

Bulgular: Ulaşılan herkes çalışmaya katıldı. Bu 443 kişi 15-87 yaş arası, yaş ortalaması 37,27±13,17 olan, 250 bayan (%56,4) ve 193 erkekten (%43,6) oluşmuştur. Katılımcıların %67,1'i hekimlerinin beyaz önlük giymesinin ilişkilerini etkilemediğini söylerken %49,2'si hekimin beyaz önlük giymesinin bir şey farketmeyeceğini bildirdi. Buna rağmen "Doktorunuz beyaz önlük giymeli mi?" sorusuna, katılımcıların %65,4'ü giymeli diye yanıt verirken %25,0 farketmez ve %9,6'sının giymemeli diye yanıt verdiği görüldü. Bu konularda cinsler arasında bir düşünce farkı saptanmazken eğitim-öğretim düzeyi arttıkça beyaz önlükten etkilenirliğin arttığı gözlemlendi.

Sonuç: Sonuçlarımız ve tıbbi yazıncadaki diğer bulgular uyarınca klinisyenlerin beyaz önlük giymelerinin etkileri konusunda daha ileri araştırmaların yapılması gerektiği kanısındayız.

Anahtar Kelimeler: Beyaz Önlük, Hasta, Klinik, Hipertansiyon, Hekim

Peoples Contemplating and Attitude About the White Coat of Physicians

Objective: Clothes are very functional on the effectiveness of the persons. It is not well investigated that the effect of the physician's white coat to their patient. Our aim was to find out the contemplating and attitude of peoples about the physician's white coat in Aydın City of Turkey.

Method: We reached 443 people by a categorized and randomized sampling method at the hospitals and drugstores in Aydın City and around. We offered them to fill out a specific questioner. They would not be written their name on this questioner but all of them signed that form.

Results: All people we reached are participated in our study. Their age were between the 15-87 (mean 37, 27±13, 17) years and they was 250 women (56,4%) and 193 (43,6%) men. While the 67,1% of them declared that they not effected by the white coat of their physicians, 49,2% of them declared that the white coat of their physicians were not important. In spite of this findings 65,4% of participants said "yes", 25% of participants said "it's not matter" and 9,6% of them said "not" as an answer to our last question "must your physician wear white coat or not". These findings were not different between the sex groups but we saw that the psychological effects of the white coat were increasing parallel with the educational level of the person.

Conclusion: According to our results and the related literature, it is concluded that to conduct more detailed studies on this topic are needed.

Kew Words: White Coat, Patient, Clinic, Hypertension, Physician

Hekimler niçin beyaz önlük giyer? Beyaz önlük giymelerinin, karşılarındaki insanlar üzerinde herhangi bir etkisi var mı? Var ise, bu etki, olumlu mu olumsuz mu? Bu sorular çok az araştırılmıştır. Oysa giysilerin, hele hekim giysisinin, şamanlardan beri insan davranışlarını bir sembol olarak etkilediği ve değiştirdiği eskiden beri bilinmektedir.¹ Beyaz önlük yaklaşık yüzyıldan bu yana batı kültüründe tıbbın simgesi olmuştur.

Araştırmamızda, Aydın İli'ndeki hasta ve yakınlarının, hekimlerinin beyaz önlük giymesi ile ilgili tutum ve davranışlarının anlaşılması amaçlandı. Bildiğimiz kadarı ile bu konu ülkemizde daha önce araştırılmamıştır.

Yöntem

Araştırmamız Aydın İli sınırları içerisinde yapıldı. Aydın'daki Adnan Menderes Üniversitesi (ADÜ) Hastanesi, Aydın Devlet Hastanesi (ADH) ve Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) Hastanesi ile Aydın Doğumevi poliklinikleri, yanı sıra, Aydın içi, Aydın'ın

Başvuru Tarihi: 23.02.2010, Kabul Tarihi: 23.03.2010

Tablo 1. Sormacamızda sorulan fikir soruları ve yanıt seçenekleri

Doktorunuzla ilişkiniz nasıl bir havada olsun istersiniz? 1-Çok ciddi 2-Ciddi 3-Samimi 4-Laubali 5-Fark etmez
Beyaz önlük giymesi, doktorunuzla ilişkinizi etkiler mi? 1-Evet 2-Hayır
Yanıtınız evet ise, ne yönde etkiler? 1-Doktorumla ilişkim daha iyi olur 2-Doktorumla ilişkim daha kötü olur
Doktorunuzun karşısında, beyaz önlük giymişse mi daha rahat olabilirsiniz, giymemişse mi? 1-Giymişse daha rahat olurum. 2-Giymemişse daha rahat olurum. 3-Fark etmez.
Doktorunuz beyaz önlük giymişse, bunun, doktorunuza olan GÜVEN DUYGUNUZA ETKİSİ nasıl olur? 1-Çok azaltıcı 2-Azaltıcı 3-Etki etmez 4-Arttırıcı 5-Çok arttırıcı
Doktorunuz beyaz önlük giymişse, bunun, TEMİZLİK DUYGUNUZA ETKİSİ nasıl olur? 1-Çok azaltıcı 2-Azaltıcı 3-Etki etmez 4-Arttırıcı 5-Çok arttırıcı
Doktorunuz beyaz önlük giymişse, bunun, HEYECAN DUYGUNUZA ETKİSİ nasıl olur? 1-Çok azaltıcı 2-Azaltıcı 3-Etki etmez 4-Arttırıcı 5-Çok arttırıcı
Doktorunuz beyaz önlük giymişse, bunun, KORKU DUYGUNUZA ETKİSİ nasıl olur? 1-Çok azaltıcı 2-Azaltıcı 3-Etki etmez 4-Arttırıcı 5-Çok arttırıcı
Doktorunuz beyaz önlük giymişse, bunun, ÇEKİNGENLİK DUYGUNUZA ETKİSİ nasıl ? 1-Çok azaltıcı 2-Azaltıcı 3-Etki etmez 4-Arttırıcı 5-Çok arttırıcı
Doktorunuz beyaz önlük giymeli mi? 1-Giymeli 2-Giymemeli 3-Fark etmez

doğusundan iki ilçe (Nazilli ve Horsunlu) ile batısından iki ilçedeki (Kuşadası ve Söke) eczanelere, Şubat-Nisan 2003 arası baş vuran kişilerden, rastlantısal olarak ulaşılanlarla görüşülerek sormaca (anket) uygulandı. On beş yaşından küçükler, çok düşkün görünümlü, ızdıraplı olan ya da sedyede bulunan hastalar ile sağlıklı iletişim kurulamayacak durumdaki kişiler sormacamıza alınmadı. Araştırmamıza katılan kişi sayısının merkezler arasında farklı olmamasına çalışıldı. Bu şekilde 15-87 yaş arası, yaş ortalaması $37,27 \pm 13,17$ olan, 250 bayan (%56,4) ve 193 erkek (%43,6) (toplam 443) katılımcıya ulaşıldı. Katılımcılardan, kendilerini tanımlayıcı 5 soru ile, hekimlerin beyaz önlük giymeleri hakkındaki tutum ve davranışlarını belirleyecek 10 soru içeren bir sormaca belgesini (Tablo 1) doldurup imzalamaları rica edildi.

Bu belgeyi doldurutan, hekim değildi ve beyaz önlük giymiyordu. Katılımcılardan tümü, sormaca belgesini okuyarak kendileri doldurdu. İsteyen, kimliğini yazmadı, fakat tümü de doldurduğu belgeyi imzaladı. Sormaca belgeleri toplandıktan sonra veriler bilgisayara girildi. Katılımcılar sormaca belgesinde son bitirdikleri okul türünü işaretlediler. Fakat biz, katılımcıların işaretledikleri eğitim-öğretim düzeyini, işaretledikleri okul düzeyi ve onun alt düzeylerinin resmi eğitim-öğretim yılı toplamı kadar yıl miktarını, toplam eğitim süresinin sayısal değeri olarak kaydettik. Yani, son bitirilen okul türü değil, ömrün okulda geçirilen toplam

süresini, eğitim-öğretimin sayısal düzeyi olarak ele aldık. Bunu eğitim-öğretim düzeyi ile ilgili istatistiklerde sayısal veri olarak kullandık. Tablolarda ve metinde ise akılda kalıcılığı arttırmak için katılımcılar eğitim-öğretim bakımından sayı olarak değil, son bitirdikleri okul düzeyine göre sınıflandırılarak ifade edildiler.

Hekimlerin beyaz önlük giymelerinden etkilenişleri ile ilgili sorular da 1-5 arası şekilde en azdan en fazlaya değişen düzeyler olarak işaretlenmişti. Bunlar da etkilenişin sayısal değeri, yani sayısal veri olarak ele alındı. Bu sayısal değişkenler ile ilgili farklılık istatistikleri One way annova ve posthoc scheffe yöntemi ile yapıldı. Yanı sıra katılımcıların değişik alt kesimleri arasında, yanıt (beyaz önlükten etkileniş) farkları olup olmadığı, yanıtların eğitim düzeyi ve yaş ile ilgili bağıntısının bulunup bulunmadığı da istatistiksel olarak irdelendi. İstatistiksel sonuçlardan “p” değeri 0,05’ten küçük çıkanlar anlamlı olarak kabul edildi.

Bulgular

Sormacamıza 193 bay (%43,6) ve 250 bayan (%56,4) katıldı (toplam 443 kişi). Katılımcıların yaş ortalaması $37,27 \pm 13,17$ (bayların yaş ortalaması $38,90 \pm 13,92$ bayanların yaş ortalaması $36,00 \pm 12,44$ $p=0,043$) idi. Katılımcıların %37’sine (165 kişi) hastane dışında, eczanelerde ulaşıldı (Tablo 2).

Hekimlerin Beyaz Önlük Giymesi Hakkında Halkın Düşünce ve Tutumları

Tablo 2. Katılımcıya ulaşılan kurumlar.

Katılımcılar	n	%
A.Menderes Üniversitesi	115	26,0
Aydın Devlet Hastanesi	36	8,1
Sosyal Sigortalar Hastanesi	54	12,2
Aydın Doğum Hastanesi	73	16,5
Eczane	165	37,2
Toplam	443	100,0

Her bilgi satırında, birkaç kişi her hangi bir yanıt işaretlememişti. Katılımcılarımızın eğitim düzeyi Tablo.3'te görülmekte olduğu gibi, oldukça iyi durumda idi; katılımcıların sadece %0,7'si her hangi bir okul eğitimi almamış; %65,5'i, lise ya da daha fazla eğitilmiş idiler. Katılımcılarımızın %20,3'ü (90 kişi) kasaba ve köylerde ikamet edenlerdi.

Tablo 3. Katılımcıların eğitim düzeyi.

Katılımcılar	n	%
İlkokul	89	20,2
Ortaokul	59	13,4
Lise	134	30,4
Yüksek Okul	76	17,2
Üniversite	80	18,1
Yok	3	0,7
Toplam	441	100,0
Belli Değil	2	0,5
Toplam	443	100,0

Katılımcılardan, doktorları ile ilişkilerinin ne havada olmasını yeğledikleri sorusuna %3,2 (14 kişi) oranında farketmez yanıtı gelmiştir. Çok ciddi olmalı diyenlerin oranı %3,4 (15 kişi) bulundu. Katılımcıların %26,6'sı (118) kişi doktorları ile ilişkilerinin ciddi olmasını isterken, 291 kişi (%65,7) samimi bir ilişki istediklerini belirtmiştir. 14 katılımcı (%3,2) doktorları ile ilişkilerinin nasıl olması gerektiğini umursamamış ve farketmez demıştır. Bay ve bayan katılımcılar ya da değişik eğitim kesimleri arasında bu fikirler açısından anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Katılımcı 192 bayan %70,3'ü ve katılımcı 247 bayanın %63,2'si samimi; bayların %22,9'u ile bayanların %30,0'ı ciddi bir ilişki istemişlerdir.

Katılımcıların %67,1'i, beyaz önlük giymesinin doktorları ile ilişkilerini etkilemediğini bildirmiştir. Bu fikir konusunda baylarla bayanlar arasında fikir ayrılığı saptanmadı ($p=0,455$) fakat eğitim düzeyine göre bakıldığında eğitim düzeyi yükseldikçe beyaz önlükten etkilenebileceğini belirtenlerin sıklığı üniversite düzeyine kadar anlamlı artış göstermektedir (Tablo 4) ($p=0,034$).

Tablo 4. Katılımcıların eğitim düzeyine göre beyaz önlükten etkilenme durumu.

	Evet %	Hayır %
İlkokul	26,1	73,9
Ortaokul	25,9	74,1
Lise	34,6	65,4
Yüksek Okul	41,3	58,7
Üniversite	35,4	64,6

Katılımcıların %32,9'u (144 kişi) beyaz önlük giymesinin doktorları ile ilişkilerini etkileyebileceğini bildirmiştir. Bu katılımcılara, ne yönde etkilenme olduğu sorusu yöneltilmiştir. Bu 144 kişinin %89,0'ı doktorlarının beyaz önlük giymesinin, doktorları ile ilişkilerinin daha iyi olmasına katkıda bulunduğunu ifade etmiştir.

Genel olarak sorulduğunda katılımcıların %50,2'si (s:220) “doktorum beyaz önlük giymişse daha rahat olurum” demıştır. Katılımcıların %40,9'u (s:179) bu soruya farketmez derken %8,9'u (s:39) “doktorum beyaz önlük giymemişse daha rahat olurum” seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcı bayların %48,7'si, bayanların %51,4'ü bu soruya doktorum beyaz önlük giymişse daha rahat olurum yanıtını vermiştir ($p=0,083$). Bayların %40,8'i ile bayanların %40,9'u bu soruya farketmez yanıtını vermişken, bayların %10,5'i ile bayanların %7,7'si “doktorum beyaz önlük giymemişse daha rahat olurum” demıştır. Beyaz önlükten etkilenme özelliği eğitim düzeyi arttıkça, istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha belirgin artmaktadır ($p=0,023$).

Hekimin beyaz önlük giymesinin, kişinin güven duygusuna etkisinin, cinsiyetler, farklı eğitim düzeylerinden kişiler, farklı sağlık kurumlarından ve yerleşim yerinden kişiler arasında farklı olmadığı saptandı ($p>0,05$).

Hekimin beyaz önlük giymesinin, kişinin temizlik duygusuna etkisinin, cinsler, farklı eğitim düzeylerinden kişiler, farklı sağlık kurumlarından ve yerleşim yerinden kişiler arasında farklı olmadığı saptandı ($p>0,05$).

Hekimin beyaz önlük giymesinin, kişinin heyecan duygusuna etkisinin, cinsler, farklı eğitim düzeylerinden kişiler, farklı sağlık kurumlarından ve yerleşim yerinden kişiler arasında farklı olmadığı saptandı ($p>0,05$).

Hekimin beyaz önlük giymesinin, kişinin korku duygusuna etkisinin, cinsler, farklı eğitim düzeylerinden kişiler, farklı sağlık kurumlarından ve yerleşim yerinden kişiler arasında farklı olmadığı saptandı ($p>0,05$).

Hekimin beyaz önlük giymesinin, kişinin çekingenlik duygusuna etkisinin, cinsiyetler ve farklı eğitim düzeylerinden kişiler arasında farklı olmadığı ($p>0,05$); ancak beyaz önlüğün, köyden gelen katılımcılarda, kasaba ve şehir içinden gelenlere nazaran çekingenliği daha fazla artırıcı etki yaptığı görüldü. Bu fark köyden

gelenlerde, kasabadan gelenlere nazaran anlamlı olarak daha fazla bulundu ($p=0,048$). (Şehir, kasaba ve köyden katılımcıların belirttiği çekingenliği artırma düzeylerinin ortalama değerleri, sırası ile $2,98\pm 0,61$, $2,89\pm 0,83$, $3,24\pm 0,56$).

Farklı sağlık kurumlarına gelmiş katılımcı kesimleri arasında da beyaz önlüğün çekingenliği artırıcı etkisi farklı olarak saptanmıştır. Katılımcıların belirttiği beyaz önlüğün çekingenliği artırma düzeylerinin ortalamaları, ADÜ Hastanesi'ne, ADH'ne, Aydın SSK Hastanesi'ne, Aydın Doğumevi'ne ve eczanelere gelmiş olanlar için sırası ile $2,80\pm 0,61$; $3,21\pm 0,59$; $3,00\pm 0,67$; $3,14\pm 0,58$; $3,01\pm 0,66$ olarak saptanmıştır. Bu katılımcılardan ADH'ne ve Aydın Doğumevi'ne gelenler, ADÜ Hastanesi'ne gelenlere nazaran, beyaz önlüğün çekingenlik duygularını anlamlı olarak daha fazla arttırdığını ifade etmişlerdir (sırası ile $p= 0,033$ ve $p= 0,016$).

Tüm soruların sonucusu olarak yöneltilen "Doktorunuz beyaz önlük giymeli mi?" sorusuna, katılımcıların %65,4'ü giymeli diye yanıt verirken %25.0 farketmez ve %9,6'sı giymemeli diye yanıt vermiştir.

Tartışma

Bakımlı ve iyi giyinmiş bir hekim hastada, ona değer verildiği ve ona iyi bakılacağı izlenimi uyandırabilir.² Fakat bu yapay etkilenme arttırımı doğru mudur? Beyaz önlük konusu eski paternal hekim-hasta ilişkisinden, daha eşitlikçi hekim-hasta ilişkisinin benimsenmeye başlamasıyla tartışılır olmuştur.³ İngiltere ve Danimarka'da çoğu hekim beyaz önlük giymemektedir.⁴ İsrail'de hastaların yaklaşık yarısının bay ve bayan hekimlerin kısa saçlı, beyaz önlük giymiş ve yakasında kimlik taşıyan, cinselliği belirginleştirmeyen temiz kıyafet içinde olmasını yeğledikleri, diğer yarısının ise hekimin görünüş ve kıyafetini önemsemedikleri bildirilmiştir.⁵

Beyaz önlüğün hasta anksiyetesi ile de ilişkisi vardır. Beyaz önlükle anksiyete arasındaki ilişkinin klinikte ve genel tıbbi uygulamalardaki en önemli yansıması "Beyaz önlük sendromu veya beyaz önlük hipertansiyonu" şeklinde bilinen olgudur.⁶⁻¹⁰ Hekim muayeneleri, kan basıncı yanı sıra hastalarda kan glukoz düzeylerini de yükseltebilir. Stresin kan glukoz düzeylerini arttırdığı iyi bilinmektedir. Klinik glukoz seviyelerinin evde ölçülen glukoz düzeylerinden yüksek olduğunda "beyaz önlük hiperglisemisinden" şüphelenilmelidir.¹¹

Loh ve arkadaşlarının bir makalesinde,¹² tıp öğrencilerinin beyaz önlüklerinin özellikle cep ve kol kenarlarının ciddi oranda bakteri kaynağı olduğunun saptandığı; Önlüklerin sık sık yıkanmasının ve el

temizliğinin hastalara bakteri bulaşını önlemedeki önemi vurgulanmaktadır.

Genelde hasta, hekimle karşılaştığında, güven duygusunun yanı sıra hekimin yaklaşımı, kendisine yönelik davranışları ve giyim tarzından da etkilenebilmektedir. Temizlik, kendine bakım ve giyim tarzı hekimin hastada oluşturacağı güven ve inancın temel öğeleridir. Kendi bakımına önem veren bir hekimin hasta üzerinde olumlu bir etki bırakması kaçınılmazdır. Ancak hekimliğin önemli simgelerinden birisi olan beyaz önlüğe karşı değişik tepkiler gelişebilmektedir. Çocukluktan itibaren bireyler belli bir doktor korkusu yaşarken, beyaz önlükle bütünleşmiş bir hekim imgesi kişinin doktordan kaçınması için önemli bir etken olabilir. Yetişkinler çocuklarını korkutmak amacıyla, beyaz önlük vasıtasıyla hekimin ve hemşirenin adını anabilir. İleriki yaşlarda beyaz önlük imgesi sağlık sorunları karşısında bile korku ve kaçınma davranışını hazırlayabilir. Bununla birlikte beyaz önlüğün çağrıştırdığı saflık, temizlik, dürüstlük gibi özellikler tedaviye inancı arttırabilir.

443 katılımcı üzerinde yaptığımız araştırmanın sonuçlarına göre, "Doktorunuz beyaz önlük giymeli mi?" sorusuna, katılımcıların %65,4'ü giymeli diye yanıt verirken %25.0 farketmez ve %9,6'sı giymemeli diye yanıt vermiştir. Katılımcıların %32,9'u doktorun beyaz önlük giymesinin doktorları ile ilişkilerini etkileyebileceğini bildirmiştir. Bu kişilerin %89'u doktorlarının beyaz önlük giymesinin, doktorları ile ilişkilerinin daha iyi olmasına katkıda bulunduğunu ifade etmiştir. Eğitim düzeyi yükseldikçe kişiler beyaz önlükten daha fazla etkilendiğini bildirmektedir. Katılımcıların %50,2'si "doktorum beyaz önlük giymişse daha rahat olurum" derken %8,9'u "doktor beyaz önlük giymemişse daha rahat olacağını" belirtmiştir. Bu maddeler cinsiyetler arasında farklılık göstermemiştir. Hekimin beyaz önlük giymesinin, kişinin güven, temizlik, heyecan ve korku, duygusuna etkisinin, cinsler, farklı eğitim düzeylerinden kişiler, farklı sağlık kurumlarından ve yerleşim yerinden kişiler arasında farklı olmadığı saptanmıştır.

Benzer şekilde hekimin beyaz önlük giymesinin, kişinin çekingenlik duygusuna etkisinin, cinsler ve farklı eğitim düzeylerinden kişiler arasında farklı olmadığı belirlenmiş ancak, beyaz önlüğün, köyden gelen katılımcılarda, kasaba ve şehir içinden gelenlere göre çekingenliği daha fazla artırıcı etki yaptığı anlaşılmaktadır.

İlginç olarak, daha önce başka toplumlarda yapılmış benzer çalışmalarda elde edilen bulgular, bizim çalışmamızın bulgularına benzerlik göstermektedir. Genel olarak beyaz önlük, hastaların yaklaşık yarısının doktorlarda görmek istediği bir giysi gibi görünmektedir. Hastaların aile hekimleri ve hemşirelerin

Hekimlerin Beyaz Önlük Giymesi Hakkında Halkın Düşünce ve Tutumları

dış görünüşlerine karşı tutumlarını amaçlayan bir çalışmada, 168 hastanın %52'si doktorunu beyaz önlük içinde görmeyi arzu ettiğini bildirirken, %71'i aynı tercihi hemşire için de yapmıştır.⁵ 1680 hasta ve 12 erkek doktor üzerinde yapılan bir başka çalışmada hekimin giydiği resmi giysilerin (pantolon, kravatlı gömlek, beyaz önlük) hastanın güven ve hekime inanma duygularıyla yakından ilişkili olduğu bulunmuştur.¹³ Aile hekimliği uygulamasında kadın ve erkek hekimlerin profesyonel görünümünün çeşitli yönlerine yönelik hasta algı ve tutumlarını inceleyen bir çalışmada, hastaların önemli bir kısmı hekimde cinsiyetin önemli olmadığını, hekimde isimlik, beyaz önlük, stetoskop bulunmasını özellikle tercih ettiklerini bildirmiştir. Yaşlı hastalar geleneksel giysilere daha fazla önem vermektedir.¹⁴

Geleneksel olarak hekimin giysisi beyaz önlük ve kravat ile aksesuar olarak stetoskop olmuştur.¹⁵ Ancak bunların hastalar için sakıncalı zararlı yönleri olabileceğini gösteren çalışmalar da vardır. Beyaz önlük, kravatın, hastanın yara ve sekresyonlarına değmesini önleyebilir. Fakat beyaz önlük potensiyel bulaşıcıları barındırabilir.¹⁶⁻¹⁹ Papyonda kontaminasyon riskinin daha az olduğu düşünülse de, çok merkezli kontrollü bir çalışma, kravat ile papyon arasında kontaminasyon oranları yönünden önemli bir fark olmadığını göstermiştir.¹⁹

Bir jinekoloji kliniğinde yapılan çalışmada hastaların, hekimin giyinişiyle ilgili tercihleri ve hekime güven duygularının, hekimin giyim tarzıyla ilişkili olup olmadığı incelenmiş, 183 hastanın %60'ı hekimin beyaz önlük giymesi konusunda bir tercihleri olmadığını, %63'ü hekimin giysisinin rahatlık düzeylerini, %62'si de güven duygusunu etkilemediğini bildirmiştir.²⁰

Hekimlerin giyim tarzlarının hastanın hekime inanma ve güvenme duygusuna etkisini tanımlamak için yapılan bir çalışmada, resmi giyinmenin hastanın inanma ve güven duygusuyla yakından ilişkili olduğu belirlenmiştir. Pantolon, gömlek, kravat ve beyaz önlük güven duygusu için oldukça gereklidir.²¹ Hastanede yatan hastaların doktorlara yönelik duygu, algı ve tutumlarını ve bu duyguların doktorların beyaz önlük giymeleriyle ilişkili olup olmadığını inceleyen bir çalışmada ise, hastalar, beyaz önlük giymenin hasta-doktor etkileşiminin bütün yönlerini olumlu yönde etkilediğini bildirmiştir. Hastalar doktorların beyaz önlüğü onların daha profesyonel, hijyenik, otoriter, bilimsel, bilgili ve ulaşılabilir görünmelerini sağladıkları için giydiklerini düşünmektedir. Hastaların %36'sı doktorların beyaz önlük giymesini tercih etmektedir. %45'i fark etmediğini bildirmiştir. Beyaz önlük sembolünün sağladığı şekilsellik hasta-doktor iletişimini artırarak hasta-hekim ilişkisini kolaylaştırabilir.²²

Çocuk hekiminin profesyonel görünümü hasta, ebeveyn ve diğer bakıcılar arasında doktorun güvenilirliğini etkileyen önemli bir öğedir. Çocuk hekimlerinin görünümleriyle ilgili olarak yapılan bir çalışmada, katılımcıların çoğu çocuk hekimleri için resmi/geleneksel giysileri tercih etmiştir. Katılımcıların çoğu, hekimlerin beyaz önlük ve ayakkabı giymelerini, kravat ve isimlik takmalarını gerekli görmüşlerdir. Garip tasarımlı giysiler ve parfüm onaylanmazken, erkek hekimlerde uzun saç, T-şirt ve kot pantolon, kadın hekimlerde ise abartılı makyaj, pahalı mücevverler ve kısa saç onaylanmamıştır.²³

Japon hastaların konsültasyon sırasında beyaz önlük giymeyen hekimleri nasıl algıladıklarını araştıran bir çalışmada, hastaların %42'si beyaz önlük giyen doktorlar karşısında kendilerini daha gergin hissettiğini, özel giysiler giyen hekimler karşısında ise hastaların %33'ü kendilerini gergin hissetmiştir. Ancak hastaların konsültasyondan tatmin olma derecesi hastalar arasında farklılık göstermemiştir. 70 yaş ve üzeri hastaların %69'u hekimleri beyaz önlüklü tercih ederken, daha genç hastaların %52'si beyaz önlüğü tercih etmiştir. Sonuç olarak hekimlerin beyaz önlük giymesi çoğu Japon hastada konsültasyondan tatmin olma derecesini etkilememiştir. Ayrıca, ilk konsültasyonda beyaz önlük giyilmeden yapılan tıbbi görüşme ve müdahaleler hastaların gerginliğini azaltabilir.²⁴ Benzer konudaki başka bir çalışmada ise hastaların %51.9'i doktorların beyaz önlük giymesini istemediğini bildirmiştir. Yaşlı hastalar hekimlerin beyaz önlük giymesini daha fazla istemektedir ki bizim araştırma bulgularımız da böyle göstermektedir.⁴

Hekimlerin beyaz önlük giyip giymediklerini küçük çocukların nasıl karşıladığını araştıran bir çalışmada, çocukların %66'sı beyaz önlüğü daha fazla tercih ettiği bildirilmiştir. Beyaz önlükle birlikte isimlik en fazla tercih edilen unsur olmuştur.²⁵

Sonuç olarak denebilir ki, bizde ve diğer ülkelerde, hastaların ve yakınlarının yaklaşık %50'si hekimlerin beyaz önlük giymesini istemekte; diğer yarısı umursamamakta ya da istememektedir. Çalışmamız Aydın halkı arasında hekimlerin beyaz önlük giymelerinin hasta-hekim ilişkilerini aşırı etkilemediği izlenimini ortaya koymuştur. Dolayısıyla, Aydın İli halkının sosyo-kültürel yapısı ile hekimlerin ilişkisi başka, daha ayrıntılı çalışmalar ile araştırılmaya açık bulunmaktadır.

Kaynaklar

1. Blumhagen DW. The doctors's white coat. Ann Intern Med 1979;91: 111-6.
2. Gjerdingen DK, Simpson DE, Titus SL. Patients' and physicians' attitudes regarding the physicians' professional appearance. Arc Inter. Med 1987; 147: 1209-12.

3. Cousin N. "A better Rx for patients". Syndicated editorial column. Los Angeles Times Syndicate April 1978.
4. Anvik T. Doctors in a white coat - what do patients think and what do doctors do? Scand J Health Care, 1990; 8: 91-4.
5. Menahem S, Shvartzman P. Is our dress important to our patients? Family Practice 1998; 15: 391-7.
6. Verdecchia P. Prognostic value of ambulatory blood pressure: current evidence and clinical implications. Hypertension 2000; 35:844-51.
7. Myers MG, Reeves RA. White coat phenomenon in patients receiving antihypertensive therapy. Am J Hypertens 1991; 4: 844-9.
8. Myers MG. The white coat effect in treated hypertension. Blood Press Monit 1996; 1: 247-9.
9. MacDonald MB, Laing GP, Wilson MP, Wilson TW. Prevalence and predictors of white-coat response in patients with treated hypertension. CMAJ 1999; 161: 265-9.
10. Little P, Barnett J, Barnsley L, Marjoram J, Fitzgerald-Berron A, Mant D. Comparison of agreement between different measures of blood pressure in primary care and daytime ambulatory blood pressure. BMJ 2002; 325: 254-9.
11. Lardinois CK. 'White coat' hyperglycemia. Arch Fam Med 1994 3(5):461-4.
12. Loh W, Ng V V, Holton J. Bacterial flora on the white coats of medical students. J Hosp Infecti, 2000; 45: 65-8.
13. Balakrishnan RN, John RA, Stephen RM, Karen IH. Evidence-based physicians' dressing: a crossover trial. MJA 2002; 177 (11/12): 681-2.
14. Keenum AJ, Wallace LS, Stevens AR. Patients' attitudes regarding physical characteristics of family practice physicians. South Med J 2003;96(12):1190-4.
15. Harnett PR. Should doctors wear white coats ? Med J Aust 2001; 174: 343-344.
16. Wong D, Nye K, Hollis P. Microbial flora on doctors' white coats. BMJ 1991; 303: 1602-4.
17. Varghese D, Patel H. Hand washing: stethoscopes and white coats are sources of nosocomial infection. BMJ 1999; 319: 519.
18. Dixon M. Neck ties as vectors for nosocomial infection. Intensive Care Med 2000; 26: 250.
19. Biljan MM, Hart CA, Sunderland D, et al. Multicentre randomised double blind crossover trial on contamination of conventional ties and bow ties in routine obstetric and gynaecological practice. BMJ 1993; 307: 1582-4.
20. Cha A, Hecht BR, Nelson K, Hopkins MP. Resident physician attire: does it make a difference to our patients? Am J Obstet Gynecol 2004;190(5):1484-8.
21. Nair BR, Attia JR, Mears SR, Hitchcock KI. Evidence-based physicians' dressing: a crossover trial. Med J Aust 2002;177(11-12):681-2.
22. Gooden BR, Smith MJ, Tattersall SJ, Stockler MR. Hospitalised patients' views on doctors and white coats. Med J Aust 2001;175(4):219-22.
23. Raichur DV, Deshpande RV, Chandragouda DK, Savitha D. Attire and appearance of pediatrician: parents'/guardians' opinion. Indian J Pediatr 2001;68(5):413-6.
24. Ikusaka M, Kamegai M, Sunaga T, Narita N, Kobayashi H, Yonenami K, Watanabe M. Patients' attitude toward consultations by a physician without a white coat in Japan. Intern Med 1999;38(7):533-6.
25. Matsui D, Cho M, Rieder MJ. Physicians' attire as perceived by young children and their parents: the myth of the white coat syndrome. Pediatr Emerg Care 1998;14(3):198-201.

İletişim Adresi: Prof.Dr. H. Meltem SÖNMEZ

Adnan Menderes Üniversitesi

Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı

AYDIN

Cep: 0538 747 92 18

Fax : 0256 . 214 64 95

E.mail: hmsonmez@adu.edu.tr